

Η Χρήση Πλατφορμών Τεχνητής Νοημοσύνης στη Δημοσιογραφία στην Ελλάδα: Μία Ποσοτική Έρευνα

Καραϊσκάκης Σεραφείμ¹, Γιοτζίδου Γεωργία²

¹ Ερευνητής, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο

² Μέλος ΣΕΠ, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο

ABSTRACT

This study examines the perceptions and attitudes of journalism professionals in Greece regarding the integration of Artificial Intelligence (AI) into journalistic production processes. Employing a quantitative research design, the study utilizes a structured questionnaire administered to a purposive sample of 113 journalists representing diverse media organizations. The primary research question explores the extent of journalists' familiarity with AI platforms and their perceived applicability within journalistic workflows. Findings suggest that despite limited formal training in AI technologies, respondents acknowledge the potential of AI to enhance journalistic practice—particularly through the automation of repetitive tasks and the facilitation of advanced data analysis. However, concerns persist regarding the accuracy and reliability of AI-generated content, reflecting broader debates on the ethical and epistemological implications of AI adoption in news production. These findings contribute to the scholarly discourse on digital transformation in journalism and highlight both opportunities and challenges associated with AI implementation within the Greek media landscape.

KEYWORDS: Journalism, Artificial Intelligence (AI), AI Platforms, Media Industries, Journalistic Ethics

ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Ο Μετασχηματισμός της Δημοσιογραφίας στην Εποχή της Τεχνολογίας και της Τεχνητής Νοημοσύνης: Προκλήσεις, Δυνατότητες και Προβληματισμοί

Ο όρος «δημοσιογραφία» αναφέρεται στην παραγωγή, στην ιεράρχηση και στην προβολή απόψεων και γεγονότων που καταγράφονται και στα οποία υπάρχει εμπλοκή προσώπων δημόσιου ενδιαφέροντος και που έχουν αντίκτυπο, σε κάθε κοινωνία. Το δημοσιογραφικό επάγγελμα δύναται να ασκείται από επαγγελματίες που έχουν σπουδές στη δημοσιογραφία ή από άτομα που αποκτούν τη δημοσιογραφική ιδιότητα, μέσω της άσκησης δημόσιου λόγου καθώς και της παρουσίασης ποικίλων θεμάτων, με δημόσιο ενδιαφέρον. Κατά τον Βέγλη (1999), δημοσιογραφία νοείται η δραστηριότητα, η οποία εκδηλώνεται με τα περιοδικά, τις εφημερίδες, την τηλεόραση, το ραδιόφωνο. Αποτελεί επιστήμη, η οποία από τη μία πλευρά, συλλέγει, καταγράφει αλλά και δημοσιεύει ειδήσεις και από την άλλη πλευρά, ασκεί έλεγχο και κριτική, προς όλες τις κατευθύνσεις.

Η τεχνολογία έχει διαδραματίσει καθοριστικό ρόλο στην εξέλιξη της δημοσιογραφίας, επηρεάζοντας τον τρόπο παραγωγής, διάδοσης και κατανάλωσης της πληροφορίας. Σύμφωνα με τον Σκλαβούνη (2002), η μετάβαση από την παραδοσιακή, στην ψηφιακή δημοσιογραφία έχει επιφέρει σημαντικές αλλαγές στη διαδικασία συλλογής, επεξεργασίας και διάδοσης των ειδήσεων. Η ψηφιακή δημοσιογραφία, η οποία αξιοποιεί το διαδίκτυο και τις τεχνολογικές πλατφόρμες, προσφέρει νέες δυνατότητες και προκλήσεις. Καθώς το κοινό απαιτεί ενεργή συμμετοχή στην ενημέρωση, οι δημοσιογράφοι καλούνται να προσαρμοστούν και να ανακαλύψουν τρόπους για να ικανοποιήσουν τις νέες ανάγκες του αναγνωστικού κοινού (Kolodzy, 2015).

Ωστόσο, όπως κάθε τεχνολογική καινοτομία, η ψηφιακή δημοσιογραφία συνοδεύεται από προκλήσεις, όπως η αξιοπιστία των πηγών και η προστασία της ιδιωτικότητας, που απαιτούν συνεχή προσοχή και διαχείριση. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να προωθείται η διάδοση ψευδών ειδήσεων (fake news) που παραπλανούν. Κατά τους Μάνιου & Παπαδοπούλου (2018), οι ψευδείς ειδήσεις έχουν δυναμική εμφάνιση και ο διαχωρισμός μεταξύ πραγματικότητας και της κατασκευασμένης εκδοχής της, αποτελούν σημαντικό κίνδυνο για τη δημοσιογραφία.

Κατά τον Παπαθανασόπουλο (2019), η δημοσιογραφία θα επανιδρυθεί από το διαδίκτυο, σε μία καλύτερη μορφή και θα προκληθεί η πλήρης απελευθέρωσή της. Η διαδραστικότητα του διαδικτύου θα εξαφανίσει την «παλαιά δημοσιογραφική τάξη» και θα αναδυθεί μία νέα αλλά και καλύτερη μορφή δημοσιογραφίας ο Βέγγλης (2011), επισημαίνει την εμφάνιση νέων μέσων, από την οποία εμφάνιση προήλθε μία πολυεπίπεδη μετάλλαξη της δημοσιογραφίας.

Η ανάπτυξη της τεχνολογίας και η συνεχής πρόοδος της ΤΝ έχουν επιφέρει σπουδαίες αλλαγές σε πτυχές της κοινωνίας. Αυτή η ανάπτυξη αποτελεί τον πυρήνα, από τον οποίο δημιουργούνται εξειδικευμένα εργαλεία ΤΝ (AI Tools), τα οποία επηρεάζουν, σε σημαντικό βαθμό, την καθημερινότητα του κόσμου, τα τελευταία δέκα χρόνια (Shao et al., 2022).

Η τεχνολογική πρόοδος στον τομέα της ΤΝ έχει ενσωματωθεί και στη δημοσιογραφία, προσφέροντας νέες δυνατότητες για την ανάλυση δεδομένων και την αυτοματοποίηση της παραγωγής περιεχομένου. Η ΤΝ ορίζεται ως η ικανότητα των υπολογιστικών συστημάτων να εκτελούν ανθρώπινες, νοητικές λειτουργίες, όπως η μάθηση, η σκέψη και η απόφαση (Warwick, 2013).

Με την ενσωμάτωση της ΤΝ στη δημοσιογραφία, σηματοδοτείται μία σημαντική εξέλιξη στο ρεπορτάζ ειδήσεων και στο τοπίο των μέσων ενημέρωσης. Από την αρχική της εισβολή στη βιομηχανία, η ΤΝ, γρήγορα, μετατράπηκε από ένα νέο πείραμα, σε ένα κομβικό στοιχείο, στη σύγχρονη δημοσιογραφία (Nurelmadina et al., 2021). Κατά τον Gollmitzer (2023), η αυξανόμενη σημασία της ΤΝ αποτελεί απόδειξη της τεχνολογικής προόδου και ένα δείκτη των μεταβαλλόμενων αναγκών και της δυναμικής της κατανάλωσης ειδήσεων, στην ψηφιακή εποχή.

Στη δημοσιογραφία, η ΤΝ χρησιμοποιείται για την επεξεργασία μεγάλων όγκων δεδομένων, την ανάλυση κειμένων και τη δημιουργία περιεχομένου. Η τεχνολογία αυτή έχει αναδειχθεί ως ισχυρό εργαλείο για τη βελτίωση της παραγωγικότητας και της ακρίβειας στη δημοσιογραφική διαδικασία, όπως αναφέρεται και από τον Al-Badri (2021) που υποστηρίζει ότι η ΤΝ στη δημοσιογραφία δημιουργεί νέα εργαλεία πολυμέσων και ενισχύει την αλληλεπίδραση με το κοινό.

Ωστόσο καθώς οι εφαρμογές ΤΝ, στη δημοσιογραφία, έχουν αυξηθεί, συμβαίνει το ίδιο και στις επαγγελματικές και ηθικές συζητήσεις, αναφορικά με τις επιπτώσεις τους. Υπάρχει το πρόβλημα απόδοσης των ειδήσεων που δημιουργούνται, από αλγόριθμους. Στην παραδοσιακή δημοσιογραφία, συνήθως, όταν μία είδηση είναι ανώνυμη, σημαίνει πως

δημιουργήθηκε από όλο το διοικητικό συμβούλιο της εφημερίδας και αποδίδεται σε όλη την ομάδα. Στην αυτοματοποιημένη δημοσιογραφία, ανακύπτει ζήτημα, το οποίο αφορά στην αναγκαιότητα να τονιστεί πως ο συγγραφέας είναι η ΤΝ και όχι άνθρωπος (Montal et al, 2015).

Η ΤΝ, υπάρχει η άποψη πως δεν αποτελεί απειλή για την επαγγελματική δημοσιογραφία. Οι ΤΝ τεχνολογίες θεωρούνται προστιθέμενη αξία της δημοσιογραφίας, στην ψηφιακή εποχή που δε μπορεί, πλήρως, να αντικαταστήσει τους δημοσιογράφους, υπονοώντας πως αυτές οι τεχνολογίες θα ενισχύσουν και δε θα αντικαταστήσουν τη δουλειά των δημοσιογράφων. Η ΤΝ, για πολλούς, έχει μετατραπεί, από αφηρημένη ιδέα, σε οικείο εργαλείο, το οποίο έχει τη δυνατότητα να βελτιώνει την εργασία καθώς και να δημιουργεί νέες ιδέες. Ο κάθε δημοσιογραφικός οργανισμός εκμεταλλεύεται την ΤΝ, συλλέγοντας, παράγοντας και διανέμοντας ειδήσεις (Καλλιώρα, 2024).

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

Η παρούσα μελέτη επιχειρεί να σκιαγραφήσει το επίπεδο εξοικείωσης των δημοσιογράφων στην Ελλάδα με τις πλατφόρμες ΤΝ και να διερευνήσει τις αντιλήψεις τους, σχετικά με τις δυνατότητες και τις προκλήσεις της ΤΝ στην καθημερινή τους εργασία. Το ερευνητικό ερώτημα είναι αν οι Έλληνες δημοσιογράφοι είναι εξοικειωμένοι με τις πλατφόρμες ΤΝ και τις εφαρμογές τους στη δημοσιογραφική διαδικασία. Η μελέτη βασίζεται σε ποσοτική ανάλυση, μέσω δομημένου ερωτηματολογίου που απευθύνθηκε σε δημοσιογράφους από διάφορα Μέσα στην Ελλάδα. Το ερωτηματολόγιο αποτελείται από 27 ερωτήσεις, κατανεμημένες σε 5 θεματικές ενότητες, οι οποίες έχουν σχεδιαστεί ώστε να καλύπτουν διαφορετικές πτυχές της χρήσης της ΤΝ στη δημοσιογραφία. Συγκεκριμένα, για τη συλλογή των δεδομένων πραγματοποιήθηκε δειγματοληψία, με αποστολή ηλεκτρονικού ερωτηματολογίου, σε δημοσιογράφους από όλη την Ελλάδα που ανήκουν σε 7 ενώσεις συντακτών καθώς και σε διάφορα Μέσα, όπως οργανισμοί και ραδιοφωνικοί σταθμοί. Συνολικά, ανταποκρίθηκαν 113 άτομα, κατά το χρονικό διάστημα από 17/11/2024 έως και 31/12/2024.

Η ανάλυση των δεδομένων πραγματοποιήθηκε στατιστικά, χρησιμοποιώντας περιγραφική ανάλυση για την εξαγωγή συμπερασμάτων, σχετικά με τη σχέση των δημοσιογράφων με τις πλατφόρμες ΤΝ. Η έρευνα φιλοδοξεί να προσφέρει ουσιαστική

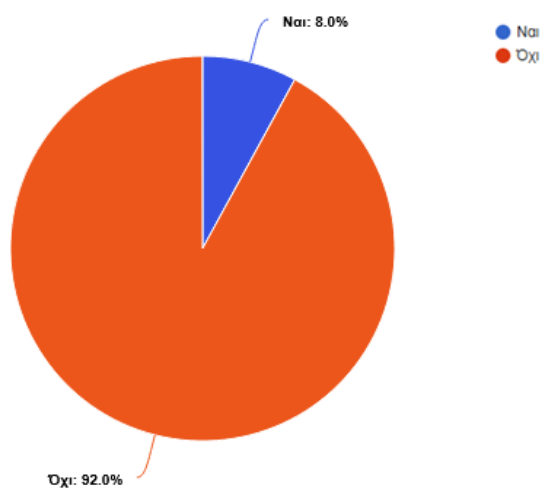
γνώση, σχετικά με την ενσωμάτωση της ΤΝ στη δημοσιογραφία, προσδιορίζοντας τις ανάγκες και τις προοπτικές του κλάδου στην Ελλάδα. Η συμβολή της έρευνας αναμένεται να είναι καθοριστική στη διαμόρφωση πολιτικών και πρακτικών που θα διασφαλίσουν την ισορροπία μεταξύ τεχνολογίας και ανθρώπινων αξιών στη δημοσιογραφία.

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

Τα αποτελέσματα της έρευνας δείχνουν ότι η συντριπτική πλειονότητα (92.0%) των δημοσιογράφων δεν έχει εκπαιδευτεί στη χρήση της ΤΝ στη δημοσιογραφία (διάγραμμα 1) ενώ το 35.4% αυτών θεωρεί ότι δεν έχει εξοικείωση με την ΤΝ (διάγραμμα 2). Το γεγονός ότι το 92% των δημοσιογράφων δεν έχει εκπαιδευτεί στη χρήση της ΤΝ δείχνει ότι η πλειονότητα του κλάδου μπαίνει σε αυτήν τη νέα εποχή χωρίς τα απαραίτητα εργαλεία. Αυτό μπορεί να περιορίσει τις δυνατότητες αξιοποίησης της τεχνολογίας αλλά και να δημιουργήσει ανισότητες ανάμεσα σε όσους έχουν βρει τρόπους να εκπαιδευτούν μόνοι τους και σε όσους μένουν πίσω. Παρά την απουσία εκπαίδευσης, μόνο το 35,4% δηλώνει ότι δεν έχει εξοικείωση με την ΤΝ. Ενδιαφέρον έχει η εξής αντίθεση: από τη μία πλευρά, η έλλειψη συστηματικής κατάρτισης και από την άλλη πλευρά, μία σχετική εξοικείωση που στηρίζεται σε προσωπική πρωτοβουλία.

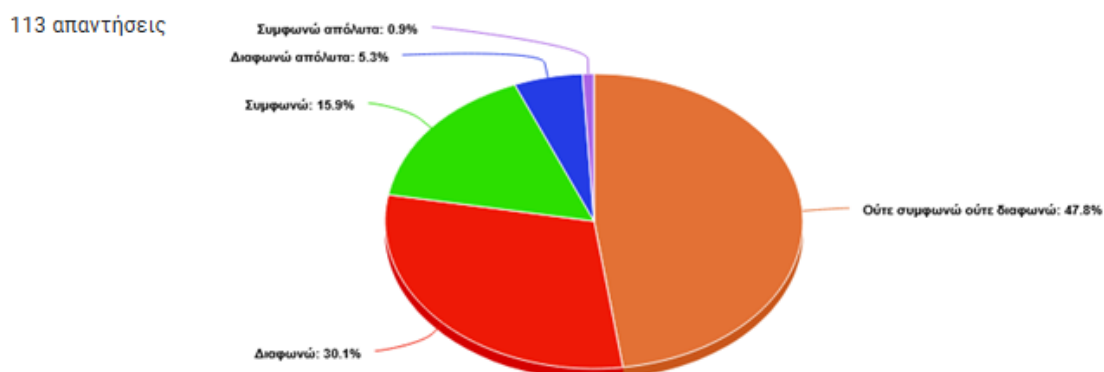
Έχετε παρακολουθήσει κάποιο είδους εκπαίδευση για την Τεχνητή Νοημοσύνη (π.χ. σεμινάριο);

113 απαντήσεις

Διάγραμμα 1

Παρακαλώ δηλώστε τον βαθμό συμφωνίας σας με τη φράση
«Είμαι εξοικειωμένος/η με την Τεχνητή Νοημοσύνη»

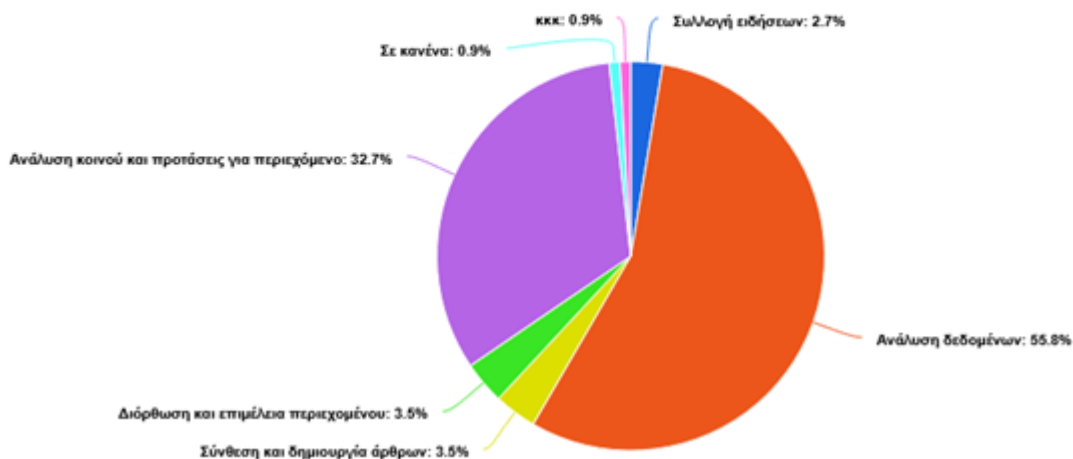

Διάγραμμα 2

Οι συμμετέχοντες στην έρευνα εμφανίζονται ιδιαίτερα θετικοί απέναντι στη χρήση της ΤΝ στο πεδίο της δημοσιογραφίας, με κύρια έμφαση σε εφαρμογές που λειτουργούν υποστηρικτικά προς τη βασική, δημοσιογραφική διαδικασία. Όπως προκύπτει από τα αποτελέσματα (διάγραμμα 3), η πιο διαδεδομένη χρήση αφορά στην ανάλυση δεδομένων, την οποία αναγνωρίζει το 55,8% των συμμετεχόντων. Σημαντικό ποσοστό (32,7%) εντοπίζεται, επίσης, στη χρήση της ΤΝ για την ανάλυση κοινού και τη διαμόρφωση προτάσεων περιεχομένου, γεγονός που αντανακλά την αυξανόμενη σημασία της εξατομίκευσης στην ψηφιακή ενημέρωση. Παράλληλα, η διόρθωση και επιμέλεια περιεχομένου (3,5%) και η αυτόματη σύνθεση και δημιουργία άρθρων (3,5%) αποτελούν πιο περιορισμένες αλλά υπαρκτές εφαρμογές, οι οποίες συνδέονται με την ενίσχυση της παραγωγικότητας και την εξοικονόμηση χρόνου. Τέλος, η συλλογή ειδήσεων, μέσω ΤΝ, καταγράφει το χαμηλότερο ποσοστό (2,7%), στοιχείο που καταδεικνύει ότι, προς το παρόν, η δημοσιογραφική κοινότητα προσεγγίζει με μεγαλύτερη επιφύλαξη την ανάθεση αυτού του κατεξοχήν δημιουργικού και ερευνητικού έργου σε αλγοριθμικά συστήματα.

Σε ποιο στάδιο της δημοσιογραφικής διαδικασίας χρησιμοποιείτε ή θα θέλατε να χρησιμοποιήσετε την ΤΝ;

113 απαντήσεις

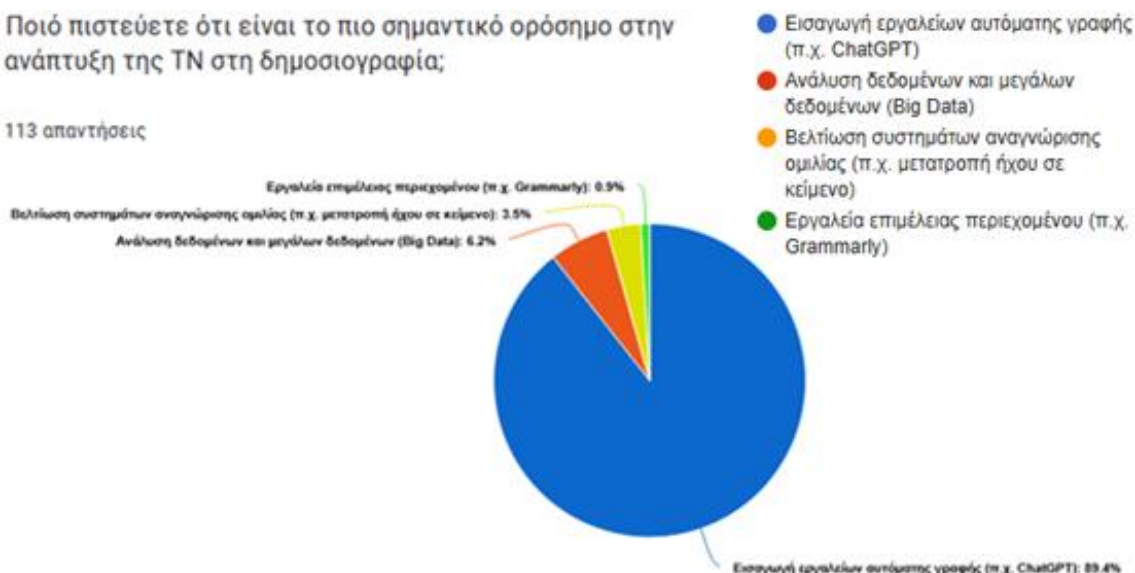

Διάγραμμα 3

Αν και τα εργαλεία ΤΝ, όπως το ChatGPT, αναγνωρίζονται σε ποσοστό 89,4% ως σημαντικά από τους δημοσιογράφους (διάγραμμα 4), παραμένει ασαφής ο τρόπος, με τον οποίο αξιοποιούνται στην πράξη είτε κατά την επεξεργασία δεδομένων είτε στη διαδικασία σύνταξης άρθρων (διάγραμμα 5). Το εύρημα αυτό υποδηλώνει ότι παρά τη γενικευμένη αποδοχή της αξίας τους, η ενσωμάτωση των εφαρμογών ΤΝ στις καθημερινές δημοσιογραφικές πρακτικές δεν έχει ακόμη καθιερωθεί, πλήρως. Η περιορισμένη χρήση τους μπορεί να ερμηνευθεί ως αποτέλεσμα παραγόντων, όπως η έλλειψη επαρκούς εκπαίδευσης, η απουσία σαφών, κατευθυντήριων γραμμών και η ανάγκη για περαιτέρω εξοικείωση με τις δυνατότητες και τους περιορισμούς των σχετικών τεχνολογιών. Συνεπώς, η πλήρης αξιοποίηση των εργαλείων ΤΝ από τους δημοσιογράφους που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα απαιτεί όχι μόνο χρόνο αλλά και στοχευμένα προγράμματα κατάρτισης καθώς και καλύτερη θεσμική και επαγγελματική καθοδήγηση.

Ποιό πιστεύετε ότι είναι το πιο σημαντικό ορόσημο στην ανάπτυξη της ΤΝ στη δημοσιογραφία;

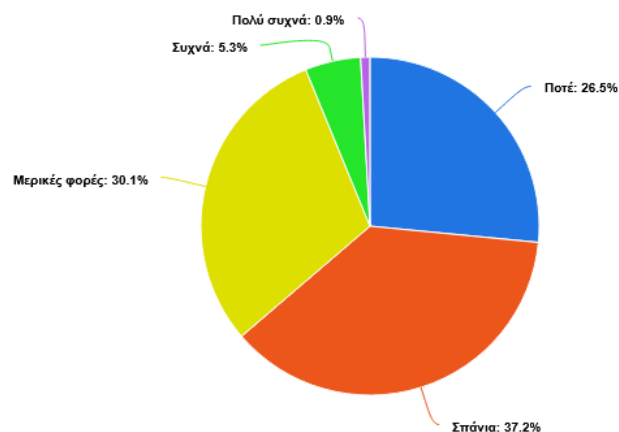
113 απαντήσεις

Διάγραμμα 4

Πόσο συχνά χρησιμοποιείτε εργαλεία ΤΝ για την επεξεργασία δεδομένων ή τη σύνταξη άρθρων;

113 απαντήσεις

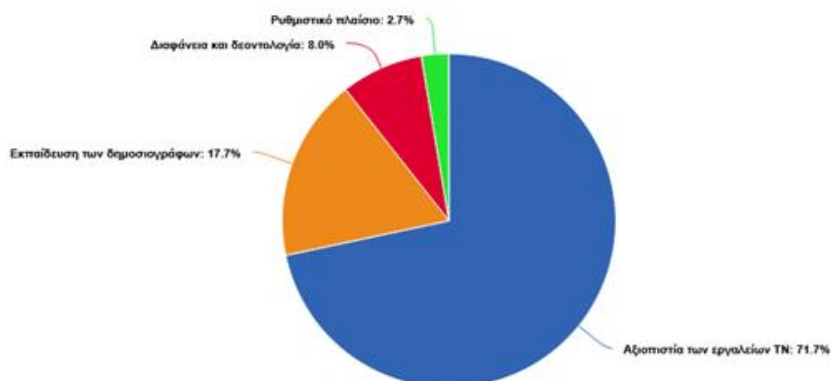
Διάγραμμα 5

Η εμπιστοσύνη στα εργαλεία ΤΝ και η διατήρηση της δημοσιογραφικής δεοντολογίας αναδεικνύονται ως οι δύο βασικοί άξονες προβληματισμού, σε σχέση με τη χρήση της ΤΝ στη δημοσιογραφία (διάγραμμα 6). Η συντριπτική πλειοψηφία των συμμετεχόντων (71,7%), εκφράζει έντονη ανησυχία αναφορικά με την ακρίβεια και την εγκυρότητα των αποτελεσμάτων που παράγονται από τα συστήματα ΤΝ, γεγονός που καταδεικνύει ότι η

αξιοπιστία των εργαλείων αυτών θεωρείται η σημαντικότερη πρόκληση για την ένταξή τους στις δημοσιογραφικές πρακτικές. Σε δεύτερο επίπεδο, το ζήτημα της εκπαίδευσης των δημοσιογράφων συγκεντρώνει ποσοστό 17,7%, στοιχείο που αποτυπώνει την ανάγκη για συστηματική επιμόρφωση και ανάπτυξη δεξιοτήτων ώστε οι επαγγελματίες του κλάδου να είναι σε θέση να χρησιμοποιούν τα εργαλεία ΤΝ με αποτελεσματικότητα και κριτική σκέψη. Τέλος, το 8% των συμμετεχόντων εστιάζει στη διάσταση της διαφάνειας και της δεοντολογίας, επισημαίνοντας προβληματισμό, σχετικά με το κατά πόσο οι δημοσιογράφοι μπορούν να διασφαλίσουν την τήρηση των αρχών της δημοσιογραφικής ηθικής όταν ενσωματώνουν τις τεχνολογίες ΤΝ στο έργο τους. Το εύρημα αυτό αναδεικνύει τη σύνθετη φύση της σχέσης μεταξύ καινοτομίας και δεοντολογίας, η οποία απαιτεί προσεκτική, θεσμική και επαγγελματική διαχείριση.

Ποιά πιστεύετε ότι είναι η μεγαλύτερη πρόκληση στη χρήση της ΤΝ στη δημοσιογραφία;

113 απαντήσεις

Διάγραμμα 6

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η εκρηκτική εξέλιξη της τεχνολογίας και η τεράστια πρόοδος της ΤΝ επέφεραν σπουδαίες αλλαγές σε ποικίλες πτυχές της κοινωνίας και η δημοσιογραφία δε θα μπορούσε να αποτελεί εξαίρεση. Η μετάβαση από την παραδοσιακή, στην ψηφιακή δημοσιογραφία και τώρα σε μία δημοσιογραφία ΤΝ αποτελεί ένα διαρκές ταξίδι που αναδιαμορφώνει το τοπίο της ενημέρωσης.

Σήμερα, η ΤΝ στη δημοσιογραφία, βρίσκεται σε ένα σταυροδρόμι ηθικών εκτιμήσεων και τεχνολογικής ικανότητας. Καθώς η ΤΝ εξακολουθεί να εξελίσσεται, η ενσωμάτωσή της στη δημοσιογραφία, πιθανώς, θα συνεχίσει να πυροδοτεί συζητήσεις και να απαιτεί συνεχή, ηθική εξέταση και προσαρμογή.

Η έρευνα αποδεικνύει ότι η χρήση της ΤΝ στη δημοσιογραφία στην Ελλάδα βρίσκεται, ακόμη, σε πρώιμο στάδιο, με τους περισσότερους δημοσιογράφους να αναγνωρίζουν το δυναμικό των εργαλείων ΤΝ αλλά να μην έχουν πλήρη εξοικείωση με τη χρήση τους. Παρά τις ανησυχίες που εκφράζουν για την ακρίβεια και την αξιοπιστία των αποτελεσμάτων, πολλοί συμμετέχοντες βλέπουν τη δυνατότητα της ΤΝ να ενισχύσει τη δουλειά τους, κυρίως, μέσω της αυτοματοποίησης και της ανάλυσης δεδομένων.

Ο κεντρικός στόχος της δημοσιογραφίας, ενισχυμένης με ΤΝ, είναι να απαλλάξει τους δημοσιογράφους από τις πιο κουραστικές τους εργασίες ώστε να έχουν περισσότερο χρόνο για δημιουργικότητα και κριτική σκέψη. Η σχέση μηχανής - ανθρώπου θα αλλάξει και οι άνθρωποι θα έχουν περισσότερο χρόνο για τους ίδιους (Zohuri & Mossavar-Rahmani, 2019).

Για την πληρέστερη κατανόηση της δυναμικής της ΤΝ στο πεδίο της δημοσιογραφίας, και ειδικότερα στο ελληνικό επικοινωνιακό και θεσμικό πλαίσιο, η συστηματική και διαρκής ερευνητική προσέγγιση καθίσταται αναγκαία. Δεδομένου ότι η τεχνολογική πρόοδος εξελίσσεται με ταχύ ρυθμό, η μελέτη των επιπτώσεων από την ενσωμάτωση τεχνολογιών ΤΝ στα ελληνικά Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης (ΜΜΕ) μπορεί να προσφέρει κρίσιμες γνώσεις. Η τεκμηριωμένη αποτίμηση αυτών των εξελίξεων θα συμβάλει ουσιαστικά στη διαμόρφωση αποτελεσματικών στρατηγικών προσαρμογής, στη χάραξη πολιτικής και στη λήψη αποφάσεων που ενισχύουν τόσο την ανταγωνιστικότητα όσο και τη θεσμική λογοδοσία των ΜΜΕ σε ένα ραγδαία μεταβαλλόμενο ψηφιακό περιβάλλον.

Η ΤΝ είναι εδώ για να μείνει και πιθανώς, να εκτοξεύσει την ανθρωπότητα σε μία νέα εποχή. Ο άνθρωπος, ακόμα, έχει υπό τον έλεγχό του την ΤΝ και επομένως, έχει καθήκον να τη διαμορφώσει, βάσει των αξιών του. Ξεκάθαρα, όμως, πίσω από τη διατύπωση αυτή, φαίνεται ο κίνδυνος ότι ο άνθρωπος μπορεί, κάποτε, να χάσει αυτόν τον έλεγχο (Κανέλλος, 2023).

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική

Βέγλης, Α. (1999). Σύγχρονες Εφαρμογές Πληροφορικής & επικοινωνιών. Εκδόσεις Τζιόλη.

Βέγλης, Α. (6 Φεβρουαρίου 2011). Η δημοσιογραφία στην εποχή των νέων μέσων και των εργαλείων (Web 2.0). Ο κόσμος ΤΗΣ ΕΠΙ-ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ. Ανακτήθηκε από <http://mme-communication.blogspot.gr/2011/02/web-20.html>

Καλλιώρα, Ε. (14 Ιουνίου 2024). Προκλήσεις και απειλές της τεχνητής νοημοσύνης στη δημοσιογραφία. Media Analysis. Ανακτήθηκε από <https://medialysis.net/2024/06/14/prokliseis-kai-apeiles-tis-texnitis-noimosinis-sti-dimosiografia/>

Κανέλλος, Θ. (4 Απριλίου 2023). Τεχνητή νοημοσύνη: Τι είναι, πώς χρησιμοποιείται και γιατί αλλάζει την ζωή μας. epikos.gr. Ανακτήθηκε από Τεχνητή νοημοσύνη: Τι είναι, πώς χρησιμοποιείται και γιατί αλλάζει την ζωή μας.

Μάνιου, Θ. & Παπαδοπούλου, Λ. (2018). Εμπιστοσύνη στα παραδοσιακά και νέα μέσα: Οι τάσεις της κοινής γνώμης στην Ελλάδα της κρίσης. Πρακτικά, 6ο Τακτικό Συνέδριο της Ελληνικής Κοινωνιολογικής Εταιρείας, σελ. 365-377

Παπαθανασόπουλος, Σ. (6 Φεβρουαρίου 2019). Η μετάβαση των ΜΜΕ στην ψηφιακή εποχή. Media Analysis. Ανακτήθηκε από <https://medialysis.net/2019/02/06/mme-stin-psifiaki-epohi/>

Σκλαβούνης, Γ. Ν. (2002). Εισαγωγή στην επιστήμη της δημοσιογραφίας. Αθήνα: Έλλην

Ξενόγλωσση

Al-Badri, R. (2021). Artificial Intelligence Journalism: Does It Help Journalists or Threaten Their Existence? Cairo: Al-Nokhba for Printing, Publishing, and Distribution

Gollmitzer, M. (2023). Journalism Ethics with Foucault: Casually Employed Journalists' Constructions of Professional Integrity. Journalism, 24, 1015-1033. <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/14648849211036301>

Kolodzy, J. (2015). Το παλιό είναι νέο, το νέο είναι παλιό. Στο Δημοσιογραφία της Σύγκλισης, μια πρακτική εισαγωγή στην αρθρογραφία για όλα τα μέσα, έντυπα, οπτικοακουστικά, ψηφιακά, μτφρ. Σωτηροπούλου Χ, Αθήνα, Κλειδάριθμος

Dörr, K. N. (2016). Mapping the field of algorithmic journalism. *Digital journalism*, 4(6), 700-722.

Nurelmadina, N., Hasan, M. K., Memon, I., Saeed, R. A., Ariffin, K. A. Z., Ali, E. S., Mokhtar, R. A., Islam, S., Hossain, E., & Hassan, M. A. (2021). A Systematic Review on Cognitive Radio in Low Power Wide Area Network for Industrial IoT Applications. *Sustainability (Switzerland)*, 13, Article 338. <https://doi.org/10.3390/su13010338>

Shao, Z., Zhao, R., Yuan, S., Ding, M., & Wang, Y. (2022). Tracing the evolution of AI in the past decade and forecasting the emerging trends. *Expert Systems with Applications*, 209, 118221

Warwick, K. (2013). *Artificial intelligence: the basics*. Routledge

Zohuri, B., & Rahmani, F. M. (2019). Artificial intelligence driven resiliency with machine learning and deep learning components. *International Journal of Nanotechnology & Nanomedicine*, 4(2), 1-8. doi: 10.17265/1548-7709/2019.01.001